

kelte pæle, der formodentlig oprindelig har støttet faskiner af grene og kviste.*) Iøvrigt var der ikke spor af lerkarskår eller andre genstande, der kunne bidrage til en tidsfæstelse. Alligevel regner man næppe fejl, når man går ud fra, at anlægget er middelalderligt. Dæmningen i Ljørring var ganske lav, hvad der hænger sammen med, at den hørte til en skvatmølle med lodretstillet akse og en vandret stillet skovlkrans, der kun forbrugte lidt vand. Den var da også anbragt i en gravet grøft mellem bugtninger af Løven å.

I Åsted er der en langt højere dæmning, og møllehjulet må have været anbragt i bæklobet omtrent på det sted, hvor det den dag i dag har sit gennemløb gennem den eftergroede dæmning. Her har været langt betydeligere vandføring end gennem den lille 48 cm brede trærende i Ljørring, som førte vandet til hjulet. Man må derfor antage, at Knuris mølle har været en underfaldsmølle.

Så vidt H. K. Kristensen. Vi takker for det sammenligningsmateriale, han har bragt til veje, og som yderligere bestyrker opfattelsen af, at den fundne dæmning i Åsted er en mølledæmning, utvivlsomt den, der har opstemmet vandet for Knuris mølle, som man ellers ved så lidt om.

GEJSTLIG DEBAT OM ET DEGNEOFFER I 1817

I *Bækbølling præstegård*, hos pastor H. Chr. Krap, opholdt sig 1816-17 en ung mand, *Hans Jessen*, der formodentlig havde fået en uddannelse her som skolelærer, hvorefter han i nogen tid var huslærer i præstegården. Samtidig var Karen Thuesdatter fra Nr.

*) Kuml 1959, 137, 142.

Lourup, Gørding sogn, pige hos Krarups, og det endte med forlovelse. Efter at Hans Jessen 1817 var blevet lærer i Aadum sogn, var der mulighed for, at de kunne gifte sig, og brylluppet skulle være i efteråret 1817.

Denne udvikling er sikkert blevet fulgt med interesse af *degnen i Føvling sogn, N. Lindvig*, der boede i Bobøl. Et bryllup betød en kontant indkomst både for præst og degn, offeret, hvis størrelse bestemtes af bryllupsgæsternes antal og vel også af deres økonomiske omstændigheder. Her synes der at være udsigt til »et godt bryllup«, et klækkeligt offer, men da det rygtedes, at brylluppet skulle være i Gørding og ikke i Føvling kirke, opstod der et spørgsmål om, hvem af de to degne, der skulle have offerindtægten. Dette medførte en gejstlig debat i breve, som i dag ikke er uden interesse til belysning af et forhold, som nu ellers er tabt af syne.

Den, der først rørte på sig i ovennævnte anledning, var *degnen i Gørding, S. Christiansen*. »Underdanigst fordrister jeg mig til at forespørge mig hos D. Herr.', hvorvidt det kan strække sig, om ikke offeret kan tilfalde mig ved et bryllup, som skal holdes i Gørding sogn, og copulationen bliver foretaget af Gørding præst i Gørding kirke, og han skal modtage offeret, som ved denne lejlighed falder som embedsindtægt; også pigen er født og konfirmeret i Gørding sogn og bestandig søgt hendes altergang i Gørding sogn undtagen i tvende år, (da) hun har tjent hos hr. pastor Krarup i Bækbølling præstegård, men aldrig haft hendes skudsmål fra Gørding sogn, så er denne min underdanige forespørgsel, da brylluppet skal stå i Nør Lourup i Gørding sogn, og copulationen holdes i Gørding kirke af Gørding præst, om ikke offeret, som ved denne lejlighed falder, kan tilfalde mig.

Gørding degnebolig, d. 25. september 1817«.

Da den Gørding-degn hørte, at brylluppet skulle være 3. oktober, skrev han straks et nyt brev, dat. 29. september til biskoppen. Indholdet var det samme som sidst, stærkt præget af degnens ønske om allerede på bryllupsdagen at kunne gå til Gørding kirke med den biskoppelige afgørelse og forlange degneofferet udbetalt.

Men biskoppens gunstige afgørelse udeblev. Det gik ikke så hurtigt med at få svar fra biskoppens kontor, hvor man forøvrigt ikke var ukendt med stridigheder om offeret i kirken. Den almindelige praksis var, at offerbeløbet i sådanne tilfælde toges i forvaring af præsten, indtil der forelå en afgørelse af spørgsmålet, og således gik det også i Gørding. Præsten var altså pastor Rosenvold i Gørding, mens det var degnen Lindvig fra Føvling sogn, der var kirkesanger i Gørding 3. okt. 1817.

Sagen kom først til erklæring hos provsten, C. D. Koefoed, der tidligere havde været præst i Brørup-Lindknud sogne og sagtens kunne sætte sig ind i situationen. Han skrev 25. nov., at da Karen Thuesdatter inden brylluppet var flyttet til sit hjemsgn, og vielsen efter loven skulle foregå i det sogn, hvor bruden opholdt sig, Gørding, kunne offeret ikke tilkomme Lindvig i Føvling, men Christiansen i Gørding.

Herefter måtte man afvente biskop Hjorts afgørelse. Den forelå 31. jan. 1818, stilet til provst Koefoed. Da man kunne formode, at en sag om et degneoffer på et par rdl. ikke ville være i stand til at fremkalde en udførligere argumentation fra biskoppens side, især da der var en klar lovbestemmelse at gå ud fra, vil den trufne afgørelse alene ved sit omfang være noget overraskende:

»Sagen angående degnen Lindvigs rettighed til at forrette tjenesten og at nyde indkomsterne ved kirke-

sanger Jessens bryllup i Gørding kirke er Deres Højærværdighed bekendt.

Uvis har jeg ingensinde været herom, men nægte vil jeg ikke, at der har været flere ting, som har forundret mig ved denne tvist. At den oplyste og humane Krarup skulle ville understøtte et uhjemlet embedsbrug, kunne jeg lige så lidt fatte, som at den kyndige og retskafne Rosenvold ville tilvende sin degn en indkomst, som ikke tilkom ham. Men allermest forundrer det mig dog, at Deres Højærværdigheds mening var så aldeles modsat min, da vi ellers i deslige tilfælde plejer at møde hinanden venskabeligen på den vej, som lovens forskrift og billighedens ånd endrægtigen baner.

Jeg må derfor udbrede mig noget vidtløftigere over denne sag, da det ikke alene er meget om at gøre at afsige en kendelse, som jeg tror at kunne forsvare på højere steder, men og at bringe Deres Højærværdighed på mit parti.

For at få det rette lys i sagen, må vi rolig betragte sagen fra dens første begyndelse og med dens særegne omstændigheder. — Kirkesanger Jessen kommer fra Aadum for at holde bryllup med sin kæreste, som opholder sig i Bækbølling præstegård, hvor hun i fulde 2 år har været i fast tjeneste, og hvor hun er forpligtet at blive til faredag (1. nov.).

Da der skal lyses for parret, forlanger Krarup brudens skudsmål. Men i stedet for det kommer en af pigens familie med et brev fra Rosenvold, dat. 30. aug., hvori meldes, at pigens fader, der bor i Lourup i Gørding sogn, ønsker at gøre bryllupsgildet, og hvori derfor Rosenvold som god nabo tilbyder Krarup sin kirke til at holde vielsen udi.

Her er efter mit tykke retspunktet, som bør fattes og holdes i sigte til sagens afgørelse. Bruden er i Krarups hus, bør indskrives i Føvling sogn, bør vies af ved-

kommende præst, og for at rette sig efter familiens ønske tilbyder Rosenvold sin kirke til vielsen.

At nu Krarup i stedet for at stå på sin lovlige og uigendrivelige ret afstår for sin person indtægten ved Jessens bryllup til præsten i Gørding, tillader for sagens skyld og for at vinde snar fremgang med vielsen, at parret må indskrives i det sogn, hvor bryllupsgildet ønskes holdt, det stadfæste kun, hvad vi vide, at Krarup er en velvillig og uegennyttig mand. Men det kan på ingen måde svække eller formindske degnen Lindvigs adkomst til dette bryllup, så meget mindre, da Krarup udtrykkeligen i sit brev af 5. sept., der er svar på Rosenvolds af 30. aug., har forbeholdt sin degn den embedsindtægt, der åbenbar tilhører ham. . . Det havde været hr. Rosenvolds sag at agte herpå og derfor at have holdt sin degn fra en forretning, der på ingen måde vedkom ham.

Dette er mit ræsonnement over sagen, hvorefter jeg med fuld overbevisning dømmer på embeds vegne, at degnen i Føvling skal udelt beholde, hvad der er faldet som offer ved kirkesanger Jessens bryllup i Gørding kirke. Hvorvidt jeg nu har været heldig nok til at overbevise Deres Højærværdighed om rigtigheden af min dom, erfarer jeg engang ved venskabelig samtale. Men tjenstlig udbeder jeg mig, at De ville behage at give alle de vedkommende underretning om kendelsen i denne omtvistede sag.

Ribe bispegård, den 31. januar 1818«.

14. febr. 1818 sendte N. Lindvig sin kvittering for modtagelsen af det omstridte degneoffer, 2 rdl., 2 mark, 7 skilling holstensk curant. Skønt noget præget af højkonjunktoren var beløbet betragteligt og nok værd at få med på Bobøl-degnens budget.

Biskop Hjort døde sommeren 1818. Hans eftermæle blev fordelagtigt, bortset fra den ringe orden i de of-

fentlige kasser, han havde administreret på embeds vegne, og hvori der manglede ca. 17.000 rdl.

Brylluppets brudgom, skolelærer og kirkesanger Hans Jessen, var degn i Aadum fra 1817 til sin død allerede den 21. okt. 1820, hvorefter Karen Thuesdatter blev gift med efterfølgeren i embedet, Niels Stokholm.

Vald. Andersen.

Kilde: Ribe amts nordre provsti. Indk. breve 1812—20.